Cíl: seznámení s životem historické romské kolonie ve Strážnici na přelomu 30. a 40. let dvacátého století – romské ochotnické divadlo

Věková kategorie: 2. stupeň ZŠ, odpovídající ročníky víceletých gymnázií

Pomůcky: Dokumenty k městu Strážnice – článek O cikánech civilisovaných (10. února 1940, Moravské Slovo) a článek Divadlo cigánského rodu Kýrů (24. května 1942); mapa JV Moravy.

Texty: Příběh F. Kýra, text Strážnice do 1938

Čas: ½ - 1 vyučovací hodina; případně i více vyučovacích hodin při zapojení metodiky Strážničtí na přelomu 30. a 40. let dvacátého století a metodiky o genocidě strážnických Romů za druhé světové války (výpověď A. Angerové a J. Jelínka (Kýra)).

Průřezová témata: práce s historickými novinovými články

Úkoly:

1) Studenti se nejprve seznámí s historií romské strážnické kolonie pomocí dvou textů (text Strážnice do 1938, text Strážnice 1938-1945, případně i s příběhem Fr. Kýra).

2) Co to znamená, když se řekne „ochotnické divadlo“? Ochotnické divadlo je hrané amatérskými herci – tzv. ochotníky. Herci nejsou za své výkony placeni, divadlu se věnují ze záliby.

3) Co jste se dozvěděli o historickém romském ochotnickém divadle ve Strážnici?

4) Následně si přečtou dobové dokumenty – novinové články z let 1940 a 1942.

Jaké podrobnosti můžete z těchto historických článků k tématu romského divadla doplnit? Starší název souboru; názvy dalších tří divadelních her a jejich náměty; obsah divadelní hry Matčin odkaz; jméno Josefa Kýra, který byl také režisérem a autorem divadelních her, a jeho otce Františka Kýra (kováře a muzikanta – nejde ovšem o Fr. Kýra, režiséra – o němž je celý příběh).

5) Zamyslete se, kde byste informace o divadle, které jste se dočetli v novinách, ověřovali? (místní kronika, archiv Českého rozhlasu apod.)

O cikánech civilisovaných

Na moravském Slovácku jsou váženými občany - Mají své divadlo, hudbu i autory

Když bylo vydáno nařízení, které zakazovalo potulné cikány, jejich nomádské volání na svobody, vzpomněl jsem si na ty obce na moravském Slovácku, kde se trvale usídlilo už po několik desítek let větší množství cikánů, kteří tu žijí rovnoprávně a ve shodě s ostatními spolu-občany. Někteří z nich jako pilní malorozmědělci nebo řemeslníci jsou ve svých obcích váženými občany.

Kolonie civilisovaných cikánů.

Jen několik málo lidí ví, že v několika obcích na moravském Slovácku, zvaném Podluhy a Strážnicko a Sudoměřicko, žijí cikáni-rolníci, kteří mají velmi vzorné hospodářství a jsou v obcích váženými občany. Při okresní silnici Hodonín—Strážnice—Ch. Hradiště, upoutá každého cestujícího cikánský tábor v dolině před městem Strážnicí. Stojí tu asi 40 stanů čtyřech řadách. Cikáni z tohoto cikánského tábora nejsou ani ze soudních sítí, nebo se zaměstnávají se živí poctivým snažením. Některí jsou zaměstnáni jako tovární dělníci, část jich pracuje na meliorančních pracích, jsou tu různí řemeslníci a také drobní obchodníci.

Cikánské divadlo.

Cikáni z Petrova a Sudoměřic založil před lety svoje ochotnické divadlo. Také strážničtí cikáni zahájili loni svůj divadelní činnost. Jejich ochotnický útvar má název „Hudebné pěvecká družina“ a jejich režisérem, autorem je Josef Kýr ze Strážnice, který je Josef Kýr ze Strážnice, který je zároveň divadelních her „Kam lidská vůle“ a „Hrob na poušti“. Jsou to veselé znělohry, jejichž motivem je život kočujících cikánů, pokazující na ústrky, bídu, zoufalství, ale také radost a lásku k přírodě. Cikánské písně těchto a takřka po cikánské svobodě a tak divadelní ráz získávají obecnou oblibu. Zpěvy jsou úplný obecnosti, sólové. Soubor hostoval v některých městech na moravském Slovácku, všude s dobrým úspěchem.

Cikánská melodie v rozhlase.

Cikán František Kýr je přičinlivým kovářem. Se svým synem stojí u kovaliny od rána do pozdního večera a oba jako by neznali únavy. Jejich ruce dovedou velmi zručně vyrábět různé kovářské výrobky a to tak svědomitě, že Kýr je vyhledávaným mistrem. Kýrova práce však nekondí odložením kladiva po ocelolení namáhavé práci. Sotva odejde po chudé kámu se velice líbilo. Jejich soubor byl při této příležitosti fotografován a tak mnozí cikáni se před fotoaparátem v tomto výstoupení mají všichni kamarádi. Kýr je také výborným hudebníkem a zpěvákem a tak se nečekanou stalo, že Kýr hrál „vysokým pánům“ na nikrofonem, aby světu opět dokázal, že mezi cikány a cikány je přece jen veliký rozdíl. -dk.

provázel zpěvem cikánských písní. Dnes už ani neví jak se to stalo, že byl v roce 1927 vyzván, aby s cikánskou kapelou a zpěváky nacvičil několik skladeb pro rozhlas. Zkoušky se konaly denně dlouho do noci, až konečně přišla „generálka“, kterou byli přítomni hudební odborníci. Generálka dopadla na výbornou. Celý ten den celá cikánská kapela i se zpěváky jela do Velké nad Veličkou, odkud byla její produkce vysílána rozhlasem. Kýr v této reportáži předvedl několik svých skladeb a jak prý mu psali „pánů z radija“, vystoupení cikánů se velice líbilo. Jejich soubor byl při této příležitosti fotografován a tak mnozí cikáni se před fotoaparátem v tomto výstoupení mají všichni kamarádi. Kýr je také výborným hudebníkem a zpěvákem a tak se nečekanou stalo, že Kýr hrál „vysokým pánům“ na nikrofonem, aby světu opět dokázal, že mezi cikány a cikány je přece jen veliký rozdíl. -dk.

Melantrich, Brno. Foto: Olejníček, Hodonín

Návrat cikánské kolonie u Strážnice.

Melantrich, Brno. Foto: L. Olejníček, Hodonín.

Hudebně-pěvecký soubor strážnických cikánů, jehož produkce byla vysílána v létě 1927 brněnským rozhlasem.